

מחזה ישראלי בתיאטרון אידיש עם בלט וכיצד עלתה לארץ הדודה העשירה מאמריקא

נקמה של אשכנזים

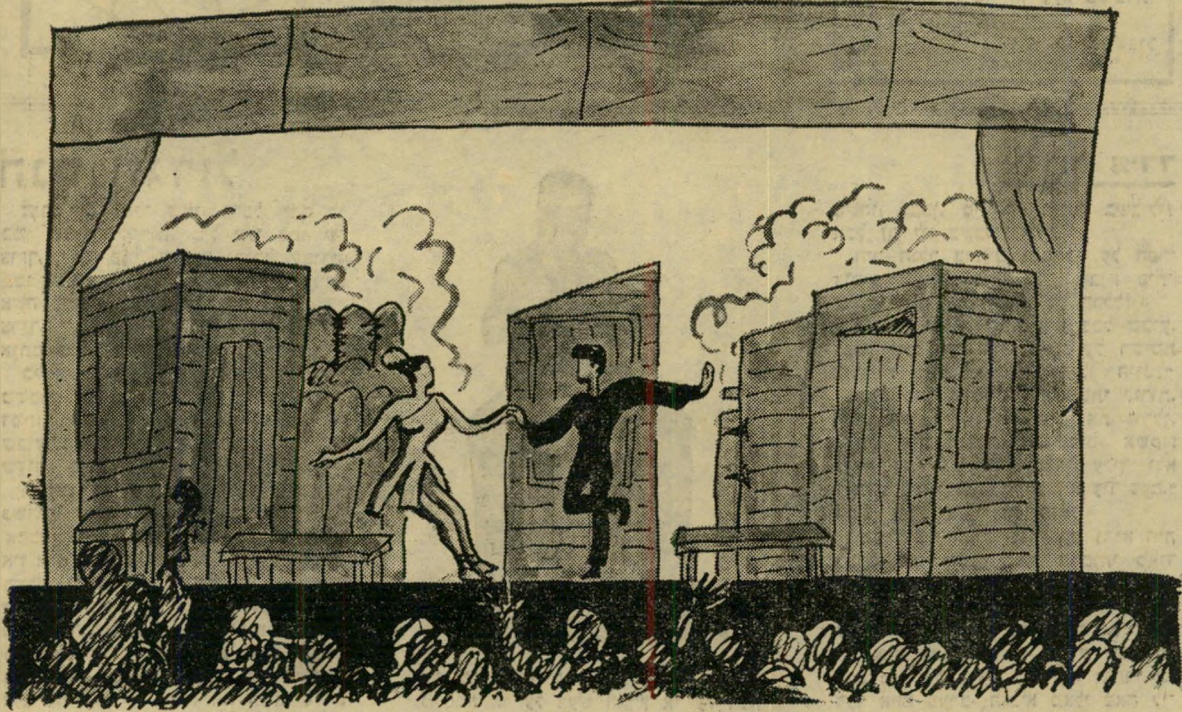
ללכת או לא ללכת? זאת השאלה שניקרה במחזה ישראלי לפני את המודעה עליה היה כתוב:

התיאטרון האידישאי האהוב
שד מקם פרלמן
עם השחקנית הנודעת גיטה גאלינא
במחזה המוסיקלי הגדול
עם בלט
בעל זאכספורט
(ילדים עד גיל 5
חייבים בכרטיס 50 אגורה)

במערכה השנייה אנו מוצאים את עצמנו בבית הדודה העשירה בניו-יורק. הדודה מה- כה לחתנה הצעיר בקוצר-רוחו; אבל החתן, הלוא הוא שייקה גיבורנו, התאהב בינתיים בבתה הצעירה שהביאה אותו מארץ-ישראל. טראגדיה. כל הקהל משתתף בצערו של שייקה האוהב את הבת, אבל מוכרת להתיחן עם האמא שלה מפני שהיא מימנה את הכרטיסים ונתנה את האפידיוויט. איש אינו יודע איך יחלץ חביב הקהל מן התיסבוכת, אבל שייקה יש לו שכל בראש והוא מציג את עצמו לפני הדודה כפסטיכי שנפגע בזמן המלחמה במערכת-העצבים. הקהל משתגע

זה כלב. תדעו לכם, שבתיאטרון הזה מתים למחוא כפיים, וכשלא נותנים הודמנות למ' הוא כפיים, הם מוחאים כפיים מועם. שייקה ברזילי הוא האבא של מלכה-לה. הוא שואל אותה אם היא אוהבת אותו. ועל זה עונה הילדה, שאבא שלה הוא הכני חשוב לה בחיים והיא תאהב אותו לנצח, ותשמע לכל מוצא פיו ותלמד טוב ותעשה תמיד שיעורים וכשתיגדל, תעשה קאריירה כמו המיניסטר גולה מאיר. על זה התחיל הקהל להויל דמעה מפני שכל אחד נזכר, שילדיו שלו אינם מכינים שיעורים ואינם שומעים לקול אבא. שייקה ומלכה-לה שרים ביחד

אחר כך — אין צורך בתוכניה בתיאטרון אידישאי. הקהל מכיר את כל השחקנים עוד מחוצלארץ. המסך נפתח. על הבמה רואים מעברה. צריפונים, קיוסק וחמסין. עולה חדשה רוצה להזור לגולה מפני ששם יותר קריר (צחוק רם באולם). מוכר הגוזו מסביר לה שבארץ יותר טוב, אבל היא לא משתכנעת, עד שבאה מלכה-לה הקטנה, בתו של שייקה ברזילי ונכדתו של שמיל ברזילי, ואומרת שבמדינת ישראל טוב מאוד ושהיא אף פעם לא תיסע לחוצלארץ (הקהל מוחא 100) אז אומרים לה: "איך את אומרת ככה? הלוא

כך רוקד הבאלט את ריקוד הטוריאדור הספרדי מול הקיוסק במעברה

מחוכמתו העילאית של מקס פרלמן, העושה העוזיות מצחיקות לפני הדודה, שכל כך נבהלת מהמטומסם הזה, עד שהיא מוחרת עליו מיד לטובת בתה. אחרי החתונה היא כועסת קצת שרימו אותה, אבל הזוג הצעיר מחליט לנסוע לישראל.

את דואט האהבה ורוקדים טאנגו. ואלה מילות הדואט:
ילדתי ילדתי,
את לבדך בליבי.
אני אנצור אותך
אשמור אותך. בת.

אבא שלך עומד לנסוע לאמריקא? אז היא עונה: "אבא שלי אף פעם לא יסע לאמריקא ריקא?" או אומרים לה: "את חושבת שא- נחנו לא יודעים? הלוא אבא שלך נוסע לאמריקא בשביל להתחתן עם הדודה שלו." אז מלכה רוקעת ברגל ימין ואומרת: "אני יודעת שאבא שלי לא יסע, מפני שאבא שלי גיבור וגיבורים לא עוזבים את הארץ!" (מחייאות כפיים סטנדרט).

מי שחושב שבוה גמור המחזה אינו אלא טועה. יש עוד מערכה אחת, האחרונה, ובה חוזרים אנו לארץ-ישראל. במקום המעברה עומד עכשיו שיכון שניבנה בכספה של הדודה העשירה. אף אחד כבר לא סובל מחמסין, מפני שלכל אחד יש פריג'ור ומהורר חשמלי. שייקה ואשתו הצעירה, שהיא גם בת-הדודה שלו, מחכים לבואה של הדודה שבאה להשתקע (סוף סוף!) במדינת ישראל. ובהודמנות זו הם מנסים לשוך אותה לאביו של שייקה. כיוון שבתיאטרון האידיש שום דבר לא הולך פשוט, מחבלים שוב תחבולה ושייקה מתחפש לאישה וזה נותן לו הודמנות מצוינות להצחיק את הקהל עד הסוף הטוב, כשכל אחד נשוי לכל אחת וכו'.

לשמע השיר, טורף הקהל בכבי מר. האיש היושב לפני מלפף את שערותיה והוהובות של בתו ולוחש לה בקול חנוק דממעות: "את שומעת איך הם שרים?"

עכשיו הגיע תורו של הבאלט, שלושה זוגות רוקדים באים למעברה ורוקדים לפני קיוסק הגאוזו את ריקוד הטוריאדור הספרדי. די הקהל מאבסוס אלף. זה לא קהל שמוכן להסתפק בטאנגו או פסדובלה. הוא רוצה באלט ולא איכפת לו איפה, אפילו במעברה.

אחר-כך מתחילה העלילה להסתבך קצת. יש איזו דודה עשירה באמריקא שהיא אלמ' בה בת 49 שהתאהבה בשייקה ברזילי, שהיא גם כן אלמן, לפי צילום ששלח לה אביו של שייקה. שייקה לא רוצה להתחתן עם הדודה שלו, מפני שהיא זקנה מדי בשבילו; אבל אביו אומר לו שלא צריך לשים לב לגיל, מפני שיש לה הרבה כסף. בינתיים מגיעה בת הדודה מאמריקא עם אפידיוויט ושני כרטיסים לשייקה ואביו, ששלחה האמא שלה. תוך כדי מסירת הכרטיסים מתאהבת בת הדודה בחתן של האמא שלה. הקהל מלא התפעלות ממולו הטוב של שייקה, שקיבל אפידיוויט בקלות כזו, והם מאצים בו שלא יתחשב בהפצרותיה של מלכה-לה בתו, שהיא נגד לעזוב את הארץ, ושיסע לאמריקא, ואחרי שישתדר שם, יביא גם את בתו אליו. אבל מלכה-לה, שהיא בעלת תודעה ציונית חזקה, מסרבת לעזוב ובוה נגמרת המערכה הראשונה.

פיתאום פורץ הקהל בשאגות צחוק גדור. לות. אני מסתכל בבמה בשביל לראות מה מצחיק אותם — והנה אני רואה שלתוך המעברה נכנס תימני. אני יכול לתאר לעצמי אשכנזי במעברה של תימנים, אבל תימני במעברה של אשכנזים המדברים אידיש זה דבר באמת מצחיק ומה עוד, שהדביקו תימני זקן תיש, פיאות, וטלית המבצבצת מבין כנפות המעיל חסר השרוולים.

הקהל מתגלגל מצחוק. אל תחשבו שהם צוחקים מזה שהוא מדבר אידיש. זה בכלל לא מצחיק אותם. מפני שאידיש מצלצלת פה כשפה הטבעית ביותר ואילו היה עולה קאטו לבמה ואומר: "אהן א תירוף — קאר- טאגו מזו פריהער אונטערענהן", לא היה מצחיק אף אחד. כאן הצחוק הוא של נקמה. זו הנקמה הגדולה של הלבנים, נגד השחור-רים, הרודפים אותם כל היום וקוראים להם וזווה. כל הלחץ שנלחצים פה בכור ההיתוך המתפרץ החוצה בצורת צחוק פראי, כאשר התימני בעל הציציות התחיל לספר שיש לו ששה עשר ילדים ושכח באותו רגע שיש לו בעצם שבעה עשר, מפני שבפעם האחרונה ילדה אשתו תאומים.

גיבור המחזה, מקס פרלמן אהוב הקהל, בדמותו של שייקה ברזילי עולה לבמה. שוב פורץ הקהל במחאות-כפיים, שסוערות

התימני צדוק, המדבר אידיש

כה אמר טוסבואהינדי

האהבה היא מיטת סדום, אבל אפשר לשכב בה.